

SOCIÉTÉ MOKO YA MBILA NA RDC ÉZALI KOSUNGANA NA LISUNGI YA TOMBWA

ekutani na ba mikaatano ya
mabele mpe ya misolo

Banda makambo oyo nioso bafandi ya mboka esika société afandi bazali nano mosala te na ye mosalemi na société Feronia na kati ya territoire ya bango, mpe batikali te kondima kobebisa ba milona ya mbila ya bango oyo na esika ya plantation ya bango.

Ba misolo ya ntombwa ya Europe mpe ya Amérique, bazali kopesa mosolo sika na societe ya mafuta ya mbila Feronia INIC ata nde bozangi boyokani mpo etali mabele mpe lolenge ya misala na ba plantation na bango na kati ya République Démocratique ya Congo (RDC). Ba sango ya sika mayebisi été société Canadienne ekoki kozua misolo mingi ya ba million yo ba dollars miye mifutami ma baye bazali kopesa misolo mango mpo na lisungi ya mikili, mpo na société oyo azali kotambwisama moko ya politiki likolo na RDC.

Lapolo oyo esangesi ba sango mingi oyo ezali kolakisa lolenge société oyo etali makambo milona mpe bileli ya mboka lananda Feronia INC, ekangemi mingi na CDC lisanga moko ya leta Britanike, mpe ba bamikili misusu ya ntombwa ya Europe mpe ya Amerika na ezui koleka 100.000ha ya mabele na République Démocratique ya Congo. Rapolo elakisi mpe lisusu byioko bilembo biye bizali kopesa mituna na lolenge loye Feronia Inc asaleli ba million ya ba dollar US iye itindamaki mpo lisungi lya Africa, ezali kopesa makanisi boyibami bwa misolo na nzela ya entreprise oyo esimbami na moko mokambi monene wa politiki ya Congo RDC.

Mbongo ya lisalisi ebimi na ba ndako ya misala ya misolo mpo ya ntombwa (IFD) ya leta ezali mpo ya bitki bobola. Na yango lokola ezali kolakisa lapolo oyo, lolenge ya kobika bobola ya batu na koli ya nzaba ya mbila ya mafuta ya Feronia ezali ya mabe entreprise ezui mabele mingi oyo ekoki kosalisa bafandi na bazali mpe kopesa tokofuta mosolo ya malonga te mpe soki te misolo ya tombwa to ya motuya mpo ya bafandi ya mboka.

Lapolo oyo esalemi na lisanga ya balobeli (société Civile) ya RDC mpe baye ba Europe. Ekomami na bolandaka lapolo mwa sanza ya motoba na mobu mwa 2015 oyo ezali kolakisa na lisanga mikili lolenge bosomi ya bomoto, ya mobola ya kosalisa bato misala na litomba te, mpe bozui mabele oyo mizuamaki, na kati ya ba bisika ya mabele oyo entreprise ezali kobindisa, lisanga na moto ya politiki ya RDC.

Ata lokola mituna na lapolo, ba IFD oyo ba pesaki misolo na bango na Feronia ba kabaki se na kosalisa mpe na nsanza ya zomi na mibale 2015 ba IFO mingi lisusu na bopesaka mosolo 49 million USA. Tozui n lapolo oyo ba bikela to makambo moye natali mikanda ya mabele ya kozanga bosolo mpe lolenge mabe ya kotambwisa Feronia na bakonzi ya bango mpe lisusu tobimi na polele mpeza lolenge enterprise ezali kosala na mikatano na maye matali misolo mpo ya koluka koyiba misolo miye mipesami na IFO.

Lapolo elakisi bobangi na lolenge mosala mie leta na nzela IFO, oyo bazali kolakisa lokola te bazali kotosa mibeko ya bopesi misolo ya malamumu mpo ya kosalisa misala. Batelemeli ya lapolo oyo bazali kosenga te akete ya polele esalema na ba masanga na leta maye makoki mpo na yango likolo ya ba misala ya Feronia na lisanga ya ba IFD. Tosengi mpe boluki mibeko miye misalimaki na entreprise na mboka oyo bazali kosala misala. Mpo na mposa ya komemisa IFD lokola mopesi ya makoki ya liboso ya Feronia, bakomaki kozua makanisi na lombangu mpo na koyebisa nioso na polele makoki (mbongo) ya Feronia mpe mokona moko ya basalisi baye, na yango mikanda ya justice, oyo bakomilakisa te bazali na yango na lapolo ya eteni ya mabele na RDC batelemeli ya lapolo ba sengi na Feronia na ndako ya misala mpo ya tombwa basali koprofite bakota na bosenga ya kominote maye mazuami, basengi tii kala bozongi na lombangu mabele mpe bafuta ba indamité.

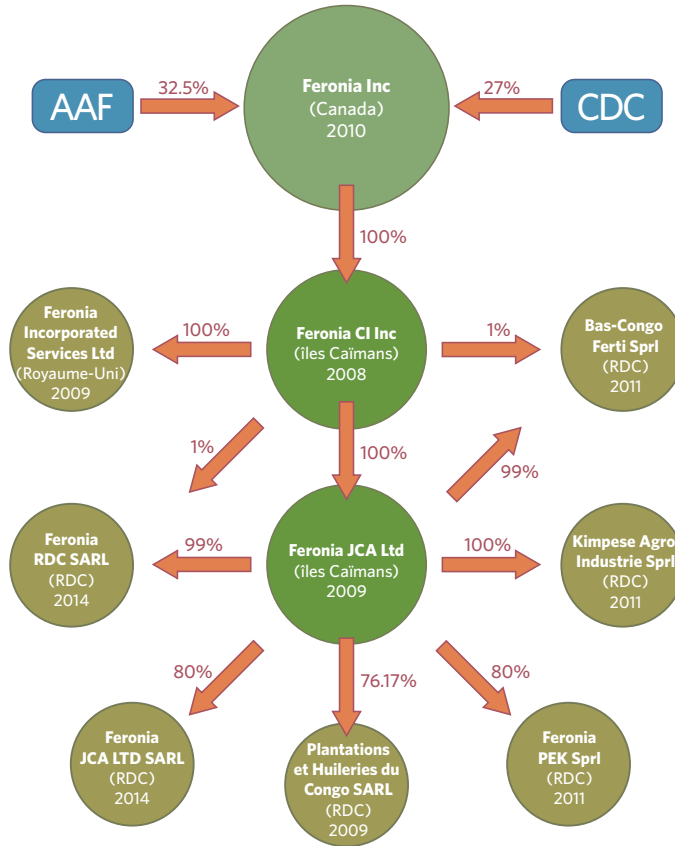
Nini nde Feronia?

Feronia INC ezali société oyo eyebani na mikolo na canada, pene ya nzamba ya toronto. Misala miso ya société, na yango ezali kokongelama na misala ye RDC mpe Rayaume Uni, misusu ya bango oyo ezalaki kino sika maye bakolo nde Holdings ya BIO, IFD Belge, ba Holdings ya Feronia lles Coimans batindamaki na Belgique na entreprise ya sika oyo ebengami Feronia SPRL.

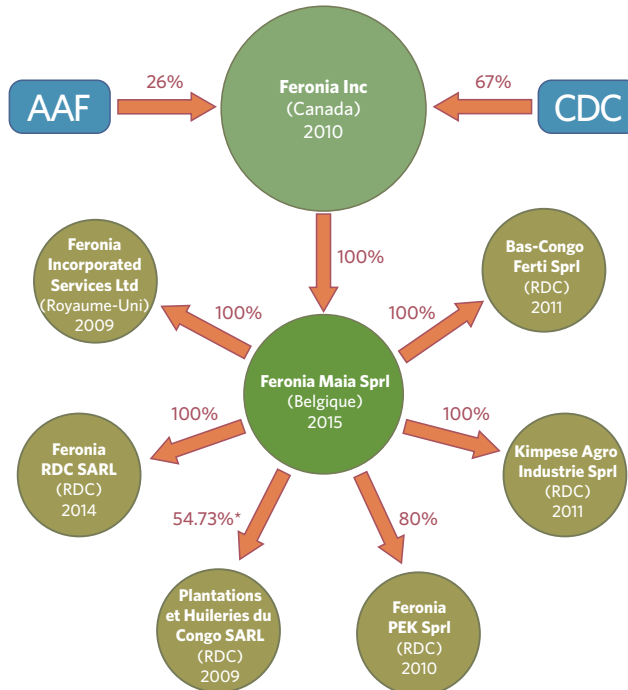
Feronia ezali crée lokola moko ya ba lles Caimans na mobu ya 2008 na lisanga moko ya batu ya misala (affaire) canadiens mpe Britanikes. Litomba na yango ezali te ekoma moko ya ba entreprise ya minene agricole na Afrique. Tii sika oyo misala ya bango eutaki kosila na RDC, wapi bazui mabele mpo ya milona ya ba loso na misusu mpe

Bilili 1. Oyo ezali komimonisa polele kosala ya Feronia

Structure de Feronia
avril 2014

Structure de Feronia
avril 2016

* Le rapport annuel de Feronia Inc de 2015 indique que ce dernier possède ou contrôle 76,17 % de Plantations et Huileries du Congo SARL, mais les statuts de Feronia Maia Sprl indiquent que Feronia Maia détient 54,73 % des actions. On ne sait pas clairement comment les actions restantes sont détenues par Feronia.

lisusu ba plantation misantu ya mafuta ya mbila oyo asombaki ba société ya minene ya bapaya oyo esangisi ba boyebi mingi na mobu ya 2009. Ba plantation ezuami pembeni ya ebale ya Congo, na LOKUTU, Yangambi mpe Boteka. Lelo nioso ekomi na Feronia mpo exploitation ya ba loso ezali kosalema lisusu te.

Lolenge nini ba institution ya Europe mpe Amerika baye baza kopesa misolo mpo ya tombwa ba mipesi na kopesa misolo ?

Kolanda sanza ya yambo 2013 Feronia azui mbongo 118 millions USD na ba institutions Europe mpe Amerika ya kopesa misolo mpo ya tombwa ba IFD bazali sika na 75% ya ba misala ya Société. Mopesi ya munene ezali CDC, entreprise ya Leta Britanika, oyo epesaki 41 million ya ba dollars na entreprise mpe bazali na mikolo oyo na 45% ya misala ya Feronia. Misolo ya investissement mpo milona na Afrika. Société moko azuami na Ile Maurice oyo ezali kotala misolo mipesamaka na ba IFD ya France, Espagne mpe Etats-Unis mpe lisusu ba banki multilaterales lokola banki africaine ya développement epesi 27,5 million USD na Feronia uta 2012 mpe bazui sika pene ya 30% ya société.

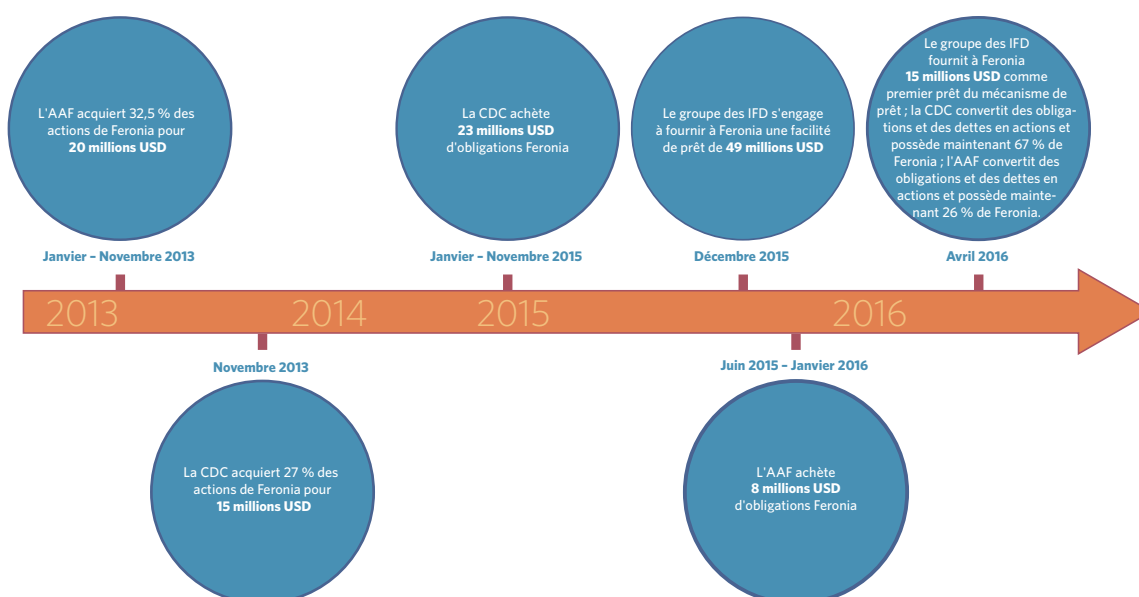
Bilili 2. Elatanda ya bapesi ya yambo ya misolo mpo na Agiculture na Afrika

Source	USD (millions)
Agence française de développement (AFD)/Proparco (FISEA)	40
Overseas Private Investment Corporation (OPIC)	100
Spanish Agency for International Development Cooperation (AECID)	40
African Development Bank (AfDB)	40
European Commission (EC)	12*
Development Bank of Southern Africa (DBSA)	Non disponible
West African Development Bank (BOAD)	Non disponible
ECOWAS Bank of Investment and Development (EBID)	Non disponible

*Les fonds de la CE sont dédiés au Dispositif d'assistance technique de l'AAF

Na sanza ya zomi na mibale 2015 ebele misusu ya IFD ya Europe, y'Allemagne(DEG), ya Pays-Bas (FMO) mpe ya Banki (BIO) na misala ya kotonga (infrastructure) bami engagé na kopesa niongo na biliale ya Feronia mpo na ba plantation na RDC, PHC, mosolo ebakismi ya 49 million USD sima « Ya lolenge ya Kati ya kotambwisa » (tala bilili 4). Niongo ezali garanti na ba actifs ya PHC mpe mosala ya PHC na société likonzi Belge ya Feronia, Feronia bala 5 lokola Feronia INC ekotisi perte ya ebele ya ba millions ya dollars mbula nioso banda ebandisama, société etikala kokangema na mibeko ya misolo ya IFD mpo batikala na misala ya bongo.

Bilili 3. Historique ya kopesa misolo ya IFD

1. IFD nde nini?

Ba mbula malali ya mboka ya Nord basalaki ba institution ya financement mpo ya tombwa (IFD) na tina ba litomba ya kopesa misolo na ba projet ya secteur privé na ba mboka ya babola oyo ekoki opesa biyano ya litomba mpo ya kokitisa bobola.

Lelo, ba institutions ya lelo bazo finance na ba contribuable babinisi mosolo koleka 100 milliard USD na ba entreprise oyo bazali kosala misolo na kati ya pays ya développement, oyo ezali pene été mibale kati na misato ya lisungi ya Leta mpo ya tombwa. Ndambo ya mosolo ya secteur agricole mpe alimentaire, wapi makambo ya bozui mabele ya violation ya bosomi ya moto, ya exploitation ya lifuti ya misolo mpe corruption epalangani mingi.

Ba IFD bazali na politike mpe mibeko oyo eza kosalema na makambo maye matali environnement na bamakambo ya social, na lolenge ya mosala mpe lisanga ya misolo lokola entreprise oyo na kati eza ko investir bazali na mokano ya kotosa. CDC ya Britanika, na ndakisa, ezali na code ya investissement ya solo oyo ezali kosenga te institution « apesa mibeko ya lisanga ya malamuni » tango entreprise oyo ba perte kosa ya mosolo etelemeli na ba incdant oyo esali mbuma.

« litomba ya environnement to social ya mabe penza, to mpe kobuka mobeko ya tina na mituna ya environnement to social, to ya lisanga ya ba affaire » l'AECID (agence espagnole pour la cooperation internationale ou le développement) oyo efandisi na kati ya Feronia na ba lobeli ya l'AAF, na lolenge ya kofandisa na moko ya misala oyo ezali kobongisa ye « ya kopesa to kozala kati ya misala, to na omission na ba mikano ya mobuko mibeko ya bosomi ya batu, misala ya corruption to tina ya kobika to ya environnement négatif.

Bamoko na kati ya mikano bizuami kati ya accord ya financement na Feroni. Boyokani ya janvier 2015 ya CDC na Feronia na ndakisa, ezali conditionné ezali mpo mongo « moko oyo etali balimites, ya mibeko, to mikano to mpe mituna ya bosomi to lolenge ya kozalela » na mpe « moko to soki entreprise filiale boyebi ya entreprise, administrateur, employé to agent atikali kosala corruption na ba activités ya mimbongo ».

2. Héritage ya colonisation ya mbongo na ntina ya plantation ya Feronia

Liboso kokoma unilever na mobandisi na yongo, magmant Britanike Lord Leverhulme bafandi na mabele lelo bazali korevandiqué na Feronia bozui nyamba munene ya bambila. Bafandi bazalaki kosalela yango mpo ebota ebele ya aliment, ba kisi mpe bilamba. Bazalaki kobimisa lisusu mingi ya mafuta ya mbila, oyo bazalaki koleka na ba nzando ya bongo mpe ya bapaya. Konga Leverhulme alingaki mafuta ya mbila mpe na ba usine ya ye mpe savon na royaume uni.

Esika te asomba kaka mafuta ya population locale ye assigné accord na mobu 1911 na administration coloniale Belge bapesi ye makoki ya mabele munene ya 750.000ha oyo esangisaki ba palmerarens miso ya minene ya Congo. Sima ya ngonga muke gouvernement Belge, bokonzi mpo na production mpe kotika mafuta ya mbila na ba zones wana mibu ya colonie Belge apesi mibeko ya matata sala na entreprise na ba violation biye brutale bo mbila palmeraies ebongwanaki sima ba plantation???? Société ebotisamaki na kombo ya sika « plantation et Huilerie de Congo (PHC) » tango ekoki proprete ya Unilever. Na sanza ya sambo ya mobu 2013 mpo na mikatano ya mabele na entreprise. Mokanda wana elakisaki te entreprise ezalaki na droit moko te na mabele oyo ezali kati ya territoire ya ye. Lolonge entreprise esukisaki ba obligation na ye mpo te basolola mpo na kosukisa protocole ya boyokani na ba communauté yango, ba kokisa ba relevé mpe ba indemnité mabele na population ya ba communauté mpe elongo na bakonzi ya gouvernement ba oyo batali makambo ya mabele.

Mwa 8/3/2015 koleka 60 chefs coutumiers elongo ya ba dirigeant communautaires, ya lisanga territoire ya yahuma, wapi 90% ya plantation ye feroma ya Lokutu, ba publiaki déclaration oyo ba signaaki na kondima

te feroma ya liboso ba occupaki ma bozoika mikanda mabele na bango na 104 decenies ya b ambula. Bandimaki te bazali mokolo moko te consultés mpe batikala kosigne protocole d’entente ba affirmation, wana ya bango ezangelamaki na mokanda ya 15/09/2016 adressée au premier ministre de la RDC oye ezaki signe na batu koleka 500 sergeant communautaire des district de lokutu, mokanda e détaillé ndambo ya ba abus makasi ya société wapi bafundi entreprise te bazali ko exploité batu, na lolenge ekoki te ba occupe mabele na bongo mpe nzamba ya bango

Mpe affirme lisusu te ezalikosala lelevis topographique ya mabele ya ba communauté sans comenterent te kokoperation bango. Ba communauté baboi lisusu ba revendication foncieres ya feroma sur les plantation boteka wapi feroma ekanisi kozua 31 concessions ya gouvernement mpe ezingi 13542 na kati ya mokanda ya sanza ya mwambi 2013 oyo bakomelaki na president ya republic démocratique joseph KABILA, chefs ya ba communauté locales balakisi lolenge nini entreprise abandaki ba ba mosala na ye kati ya zone na 1912, na occupation ya colonie, mpe lolenge nini azuaki mikaanda na yango ya liboso en 1945. Balobi lisusu te entreprise bazua mokolo moko te boyokani na communauté mpe ba chefs na bango, na kolanda les chefs d’entreprise a komilakisa lokola accord collectif na ndambo ya ba village na 2012, kasi boye te boni yango elakaki basukisi na mokanda na bangona koloba: « na bokasi nioso, na komitungisa mpe kodenancer bozui illegolorent ba territoires ye titre droit nde ezangisi lolenge wana ». na 2009,PHC etekamaki na feronia na 4millions USD13. Nangonga ya histoire mana communautés locales batikalaki te kondima misolo ya entreprise na mabele na bango, mpe bamdima mpe te kobebusa ba palmare ya bongo mpoya kosoba plaplatatrons.

Bilili 4. Elanda yaba IFD bazalaki na mécanisme ya pese ya 49 millions USD ya decembre 215 ebakisami na feronia

Source	USD (millions)
DEG (Allemagne)	16,5
FMO (Pays-Bas)	16,5
BIO (Belgique)	11
Eaif*	5

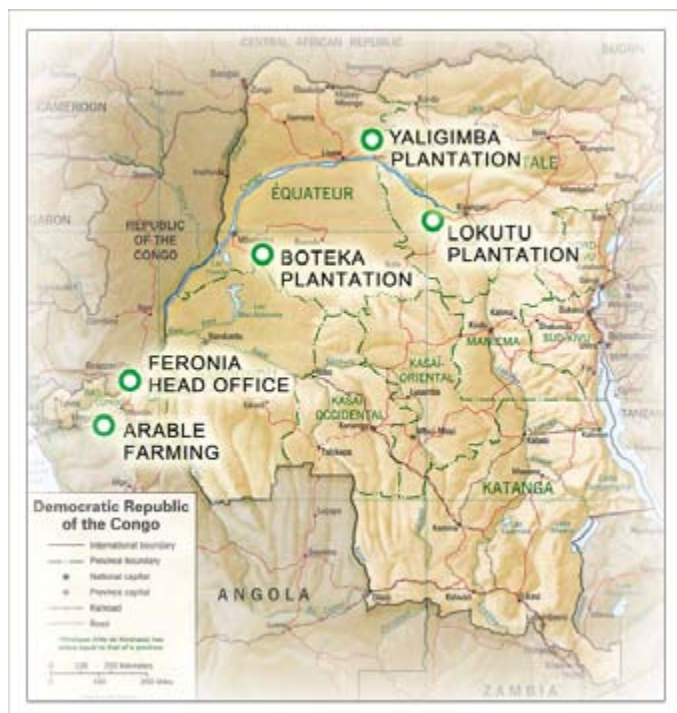
*EAIF (Emerging Africa Infrastructure) est détenu par PIDG (Private Infrastructure Development Group), qui est financé par KfW (Allemagne), FMO/DGIS (Pays-Bas), DFID (Royaume-Uni), DFAT (Australie), MFA/Norad (Norvège), SECO (Suisse), SIDA (Suède) et d’autres.

Bozui ya ba mabele na Feronia ezangi kotosa mibeko ya leta ?

Adimi te ba platations nioso ya palmiers ya mafuta bizuami kati ya ba mabele oyo entepreise ezali renouvelable mibu 25, oyo ozuaki na koteka ba platationss na huileries du congo ya unilever. 14 Feroni atikala kolakisa na polele mikanda na yete, mpe mingi ya ba communautés locales affectées na ba bakonzi ya bisika yango ezali baza koloba te batikala komona mikanda yango te 15.

Zone munene revendiquée na feronia ezui 63000ha. Zingazinga ya lokutu, kati ya province ya tshopo. Na 2012, ba nkonzi ya province ya ba intervenir na bozangi boyokani mpo ya mabele kati feronia na maboke (communautés) ya yoselo mpe ya kote biswami na kati ya ba concession ya lokutu mpe basengi na feronia te balekisa ba (documents) na mikanda ya leta mpo na ba revendication ya mabele na bango. Esika ya lokola mibeko elobi 16 feronia alakisi kaka copie moko ya certificat ya mabele ya 1955 oyo epesamaki na agents foncier ya province conservateur régional ya propriété forestière ayebisaka na feronia, na mokanda ya saza ya mitano 2012, te certificat wana ezalaki lisusu litomba te na legislation fonciere ya RDC, 17 certificat ezali mokanda moko oyo ba communauté baye bofandi kati ya concession ya lokutu batkali komona nani nde azali ko fonde ba revendication ya mabele ya feronia ya zone. Mpe lisusu, na balonduka conservateur ya mikolo oyo ya propriété, LOKUTU etikala te kozala transmi na ba service naye, oyo bakoki enregistre ba mikanda mosisu officiel.

Ba communauté baye bafandi kati ya zone de plantationy lokutu bazala menancé mbala na mbala na est reprise mpo bazali kokanisa te, sociététe epui mabele ya bango na ko. Ba tindela moko ya mingi ya mikanga oyo bakomela

feronia na ba chef ya village, chef ya ba district BOLOMO a komeli feronia na septembre 2015, CDC, amosi te feronia ezali kosala na kopesa ba « sango ya litomba mpo oyo etali concession ».

Na yango, sima ya mbula moko feronia etikala kolakisa ata preuve moko te ya accords oyo et negociaki na ba communauté bafandi ya ba concession dikiteur général ya bio andimi te, yambo ya komikitisa na feronia, société esala investissement ebongi koyeba te entreprise engnaki encords na ba communauté local maye mozali affectées 24 tango ba tunaki mpo ya nini ba encords, esalemaki mpolele (public) te, moko motemeli ya la DEG a abakisi te ba Protocol ya ba accords oyo etiamaki mikoloto na ba communauté ebomaki kati ya ndako ya mosala ya feronia ngonga muke yambo ti ezala puplis25.ba communauté bazali ko continué a kodima te batikala mokolo mokote ko signé accords ata moko te na entreprise.

Feronia ezali kokotisa bobola na ba communauté locales ? moko ya kati ya makambo ya litomba ya litomba ya tombwa ya kopesa misolo na ba entreprise ya batu na ba INFO engali nde kozongisa bobola sima na bokelaka ba misolo mpe kobongola lolenge ya mosala na feronia eza kosenga te 57 000 batu baswa économie mpe ya social mabe misala ya PHC.16 kasi ba sango oyo ezunami epai ya basali na ya concession moo na moko kati ya misatu ya feronia ba déclaration ya lisanga maye masalemaki na mbula mingi na ba communauté na pe koyekola misala ya social ya feronia yango moko, na 2015 elakisi te ba basali kati ya ba plantation ya feronia bazali kokoba na kozua lifutami muke na bobukaka na pa principe ya élévatoire mike ya droit ya mosala 27.

L'entreprise andimi te ba salaire na ba plantation ya bango ezali « nase makasi » mpe lobi te aza déterminée a matisa lifuti malembe malembe na santé ya misolo ya bango ekomata.28 na septembre 2015 la CDC a alakisi te ba salaire ya plantation ya feronia ezalaki ya kommata na 70% po mpo matisa na 4 USD na mokolo na mbala moko investissement ya 2014 kati ya entreprise. Na yango, ba bulletins to lakasa ya kofutama eza kolakisa te kofutama ya batu etikali bobele 2USD na mokolo(1921, 58CDF) na mula mobimba ya 2015. Lisusu, ba cadre mpe basali ya Feronia balakisi te lifuti ya bango ya mokolo na plantation ezali lisusu nase mpe eleki.

Mpe eleki te 1,35 USD na mokolo, oyo ezali nase ya lifuti minimum ya mboka ya 1,75 USD (1680CDF) na mokolo mpo na manoeuvre. Taux oyo lifuti minimum ekotaki na misala mwa 1er janvier 2009, tango 1680 CDF ezalaki na équivalent ya 3 USD banda ngonga wana litomba ya CDF ekitaki ya solo mpe gouvernement ya RDC a revisaki te lifuti minimum na proportion, lokola yango ezalaki kolengelama na kati ya legislation. Eyabani te salaire minimum ya sika ezli muke mpo na kosalisa ba dépenses ya base na RDC.

CDC alobi lisusu na septembre 2015 te ba travailleurs ya ba plantations ya Feronia bazuaka «ba ngonga ya kobakisa to ya likolo na lisalisi ya maternité ya congé payés, misolo mwa indenmité ya bokei, ya prime mpe moko ya lisungi mpo ya mosolo oyo etali makambo ya kelasi mpe lisusu na ndako ya kofandela ya pamba mpe na soins ya santé mpo na famille na bango na bango moko ». Ba assertions bizalaki koboyisama na kati ya ye eyano ya kokoma

Une école primaire délabrée dans un zone d'opérations Feronia. (Photo : Oskar Epelde)

ndenge elobi la CDC na ba kambi communautaires ya ba zones misoto ya ba plantation ya Feronia oyo esangaki na octobre 2015.

Likambo ya lifuta nase emati makasi na tina te, entreprise ezali kofuta ba salaire na bongo na retard. Na bolandaka ba sources misusu na lolenge ezali koleka mpo ba cadre batambwisi mpe ba administrateurs, misolo ya ba travailleurs efutamaka te soki entreprise eteke mafuta ya mbila locale Feronia aza na contrat semba te na moko mosombi mpo na koteka ya mafuta ya mbila na ye, ba vente bizali irrégulières mpe esalema mbala mingi na prix ya se.

Basali bazali obligé ya kolanda tango nioso taux ya ba intérêtsoyo emati mpo kozipa ba posa ya bango ya mikolo minso. Tolenge oyo eyebani na kombo ya ikotama mpe ezali moko na kati ya ba activités ya Feronia te ba prêts ikotama bizali kopesama na kati ya ndako ya misala ya Feronia, na batelemeli ya balobeli ya entreprise, pene ya esika wapi basosoli bayaka kodima salaire.

Basali balakisi lisusu te dambo ya salaire ya bango mizali payé « biloko » na ba biloko lokola, oyo ezali kolakisa na ngonga ya Unilever eyebani na kombo ya « colis massavco » lokola ba produit ya sima ezali kosalema na entreprise Marsavco ezuami na Kinshasa, oyo ezalaki liboso na Unilever na mpe sika client ya liboso ya Feronia.

La DEG indemnité ya Feronia akati kopesa colis Marsavco na basali na ye na esika ya kofuta na mbongo, mpe ezalaki condition ya financement oyo azalaki kotinda na décembre 2015.

Mbala nioso, ba communication oyo tozuaki na basali mpe cadre ya bisika misato ya ba plantation ya Feronia edimami te mwa 23 septembre 2016 mokolo wapi basali bazalaki te bazua mosala suka ya sanza ba travailleur journalier to ya kati ya mikolo bazuaki kaka ba colis marsavco, na lolenge ya litres 8 ya mafuta ya mbila mpe savon 8 ya Feronia. Lifuti moko te ya mosolo esalemaki mpo na salaire lokola na bizalel, balobelaki bango te colis marsavco ekozala nde ya kofutama na tarif ya 1 USD (1000 CDF) litre ya mafuta ya mbila mpe mbuma moko ya savon 0,25 (250 CDF)

Kilitike moko mosusu oyo ezali koleka mikolo oyo mpo ba bakambi ya Feronia te entreprise ezali koboya kopesa na lolenge ya libela basali lokola esengeli na mibeko. Basali balobi te Feronia aza kosala oyo ba bengaka « kozala mpo na kozala » kati na cadre wapi basali bazali na misala mpo ya ndambo ya ba sanza, sima balongoli bango sima na ngonga liboso te bazua lisusu bango na mosala. Na ngonga ebele ya basali ya plantation ya Feronia bakoti na ngambo ya basali ya mokolo na mokolo ba journalier Feronia ya moko andimi te 80% ya basali ya plantation nde bazali kofutama na lolenge ya salaire ya libela ya tâche. »

Lisusu aza kofuta salaire ya muke koleka na bato, Feronia asali eloko ya motuya te mpo ya kombongola makambo mitali misala ya santé ya banzela ba bitiyelo mpe bandako ya kofanda ya mpo na basali na ye to mpe ya communauté wapi bazui mabele.

Na déclaration ya mbala na mbala batelemeli ya ba communauté ya ba zone misato ya plantation ya Feronia bamonisi te ba services naye touti kokanga ezalaki ya kobeka tii tango Feronia asombi PHC na 2009 ata maye

Un pygmée vivant dans la plantation
Lokondola à Boteka.

entreprise ezali kolakisa lolenge mosusu ya malamu na maye mayebani (mpe kondimana na ye ezali litomba na misolo ya ba IFD) Feronia andimi te ba pertes ezali kopekisa mpo ya komatisa ba salaires ba avantages sociaux mpe ba services ya makoki nakati ya ba plantation. Entreprise akomilikisa te azali kopesa litomba na ba investissement na ba activité na ye mpo te akoka kozua litomba mpe a banda kopesa misolo mingi na basali mpe na ba communauté locales. Nde na yango banda abandeli ba plantation PHC na 2009 Feronia ba cadre ya likolo na ba administrateurs ba millions ya ba dollars sima ya misala (honoraire) na ba salaire. Na yango lokola tozali komana na mosika elakisi été société Feronia ekokoki kosala mosala makasi mpe mabe mpoya ya koiba misolo oyo ekoki kobongisa misala ya société ya mafuta ya mbila. Feronia azuaki misolo mpo na kobongisa lolenge ya kobika ya basali na ye mpe ya baimboka; kasi andimaki kosalela misolo wana na misala misusu.

Lokola bokeseni munene kati na oyo freronia ezali koloba na cdc mpo na lifuti ya entreprise bosali na bai mboka nanye na lolenge basali bazali koloba na bai mboka (commutés locales) bango moko, nde etinda moko ya boluki sango ya bonsomi kauta na mosangana ye mikili mususu kati ya ba zones wana ekoki kosalema na lombangu mpeza

Feronia okokaki koyiba misolo mpo ya ntombwa ?

Feronia azali na structure ya entreprine ya matata, ata nde basungi ebele ya motuya bazuami na babikolo wapi bozali na mikakatano mpo ya kozua ba sango ya misolo ya société. Yango ekoki kopesa feronia makoki ya kokosa na ba rapports ya motuya ya misolo oyo esengi otika mpe alakisa polele nana batu mboka canada. Ba preuves ya misala bilakisamaki kaka na binama (bilialesè) na RDC, na Belgique mpe na royaume uni, wapi batu bazali na mikakatano mpo ye kozua ba sango na (RDC) wapi ezuami ba sango mingi (belgige na Royaume uni), na ba rapport oyo tokokaki na kaki ya bukuya misala ya RDC, Na Belgique mpe Royaume -uni lolenge elakisi ba bnyama ya feronia mpo na misala miye eyebani te. Ba ndakisa ya preuve ya ba preuve toswi ba honnoraires efutama te, kasi ebandami na ba niongo ya feronia caymani islands (CI) mpe ekoki kozala na ba nzela mosusu.

Na lolenge wana ba binama bzali kosenga misolo te, nde bakokaki mpe kofuta mpanko te. Na lisusu basago kaka mokia kaka nde epesami na lolenge oyo bizali koswama na Feronia CI na nzela mosusu ba pelete ezali kosalema mbula nyoso mpo été ba sango ya polele likolo ya mosolo oyo esalemi na kati ya ba rapolo ya Feronia Inc. Ba ndakisa biye bizali yango etindi kokanisa ke mikano mina epesi na Barnabé Kikaya Bin Karubi, moto munene ya politique ya RDC mpe admistracteur ya kala ya Feronia azwi makoki ya mosolo ya motuya (tala bilili 3).

Binyama (filiales) Britannique ya féronia, feronia service incorporated limited (FISL) ezali moko ya ba société oyo ezali kati ya ba dispositifi wana. Kati ya mikanda oyo atika na Belgique na décembre 2015 Feronia alakisi të FISL ezali société moko ya kokamba nani azali kopesa ba mosolo ya binyama misusu ya féronia na mpe ba lisiba ya mbongo ya makoki bizali ba misolo miye mizalaki kofutama na binama oyo wana. Ndenge ya ba « misala » na ba depece biye biyebani bizali komonisama mpolele te, ba lapolo ya Feronia. Ba mikanda ya ba belge na ba ndakisa lokola balobi na FISL o Royaume-Uni elakisi ke Feronia CI apesi nyongo na FISL 9,5 millions ya USD kati ya ba mibu 2010 a 2014 (mpene ya 2 millions USD na sanza moko), elingi koloba te ezali mbongo mpene ya kokokisama na oyo FISL balobaki na binama misusu na Feronia mpo na « service ». lokola mobeko ya britanique mpo na ba entreprise ya mikye esengi kaka te ba société ba mpesa bilema ya basali nabaye bazali kosala te, na ba maloba ya mbula

BULLETIN DE PAIE 09/2014							
Matricule	Noms	Anc. Sté :	11	Catégorie :	MS	Division/Section	N°INSS
		Fonction :	Récuteur				5
A PAYER				A RETENIR			
Libellé Rubrique	Temps	Base	Montant	Libellé Rubrique	Temps	Base	Montant
Salaires de Base	12	1 751,78	21 021,36	Inss 3,5%		21 021,36	735,75
Heures Supplémentaires			0,00	Impot		20 285,51	0,00
Congé Payé	0	3,00	0,00	Syndicat			405,71
Pécule de Congé	0	0,00	0,00	Prêts retenus			0,00
Gratification	0		0,00	Avance reçue			0,00
Primes de Fidélité			0,00	Débits Divers			0,00
Primes Diverses			0,00	Paie Négative			0,00
Piece Rate			0,00	Autres Régularisations			0,00
Allocation Familiale	12		5 364,00				
Allocation Epouse	12		0,00				
Al. Familiale Gratification	0		0,00				
Enfants CP	0		0,00				
Correction Salaire			0,00				
Correction Heures Supplém.			0,00				
Correction Congé Payé			0,00				
Correction Pécule Congé Payé			0,00				
Correction Primes			0,00				
Correction Al. Familiale			0,00				
NET IMPOSABLE				REMUNERATION BRUTE			
20 285,51				29 085,36			
			TOTAL RETENUES				
			1 141,46	NET A PAYER			
				27 943,90			
				PHC Lokutu			
				Plantations et Huilleries du Congo			

BULLETIN DE PAIE 08/2016							
		Anc. Sté :	2	Catégorie :		Division/Section	
		Fonction :	Récuteur				
A PAYER				A RETENIR			
Libellé Rubrique	Temps	Base	Montant	Libellé Rubrique	Temps	Base	Montant
	17	1 793,29	30 784,78	Inss 3,5%		34 424,78	
			0,00	Impot			33 219,91
	0	0,00	0,00	Syndicat			
	0	0,00	0,00	Prêts retenus			
			0,00	Avance reçue			
			0,00	Débits Divers			
			0,00	Paie Négative			
			3 640,00				
			0,00				
			0,00				
			0,00				
			0,00				
NET IMPOSABLE				REMUNERATION BRUTE			
				45 825,98			
			TOTAL RETENUES				
			1 881,27	NET A PAYER			
				44 956,71			
				PHC Lokutu			
				Plantations et Huilleries du Congo			

Comme on peut le voir, le salaire journalier de base n'a augmenté que marginalement entre septembre 2014 et août 2016, et est passé de 1 751 CDF à 1 793 CDF. Cela représente une baisse en dollars US, le salaire passant de 1,87 USD à 1,77 USD.

Des femmes portent des feuilles de manioc dans le territoire contesté.
(Photo : Oskar Epelde)

mobimba FISL alakisi bokokani kati na baye bazali na mosala (mosolo ezali mpo na lifuti sima ya misala to service) naba oyo bazali na bamosala te (mosolo oyo ba mpesaki nyongo na Feronia CI). FISL asalite tè, apesa sango lolenge nini asalelaki misolo ya 2 millions USD oyo apesaki nyongo mbula iso ya Feronia CI. Toswi ba compte ya entreprise na lolenge ya polele mpo na Feronia GCA Ltd (Kinshasa), moko ya bitima ya Feronia ezali kati na makoki ya misolo lolenge moko na bilo na kati na ndako ya Kikaya bine kalume. Lapolo kanisa ya 2013 ya Feronia JLA Ltd (Kinshasa) elakisi ke euti kofutisa na ba biniama ya feronnia ya RDC mpene ya 1 millions USD mpo na ba «testation ya misala» na 2013 na mpe bamisolo lolenge moko balekaki kolengela kofutisa na bitando kati ya ba mibu milleki lokola kata na likambo ya FISL, na ba honnoraire efutamaki te na 2013, nyoso ya ba honnoraire oyo elobani mpo ya Feronia JCA RTD Ltd (kinshasa) mpo ya ba misala miye mipesami na ba entreprise mosusu ya Feronia akomisaki 3,6 millions USD. Na lolenge moko, ba misolo miye Feronia JCA Ltd (Kinshasa) azalaki kosongisa 4,2millions USD ya nyongo ya ba société misusu miye miyebanaki te. Kasi nase ya 100000 USD na banque na mpe na misala, lokola te entreprise ya kinshasa ezongisi misolo ya mingi 4,2 millions USD oyo eswaki nyongo liboso ya mibu ya 2013.

Kozanga kopesa ndingisa na ba mikanda mpo ya mibu mileki na 2013, tokoki koloba lolenge yango asalelaki mosolo oyo adefaki na mibu eleki.

Lapolo mofuti mosolo ya mobu 2013 na yango, azongisaki lolenge ya kosilisa mosolo mpo na mobu wana mpe lisusu alakisi lolenge kani mosolo mosalemaki mpo na mibu miye mileki. Likolo ya millioni miye feronia JCA (kinshasa adefisaki o mibu 2013 epai ya ba société mosusu ya feronia, ndambo ya mosolo koleka katikati esalemaki mpo ya bofuti Kikaya Bin Karubi, molobeyaye mpe maye na masanga masusu. Na kati ya bftami wana tokotanga wana :

- Ndako moko ya dollards 140.000, na quartier Gombe o engumba ya Kinshasa epai ya Kikaya Bin Karubi ;
- Bofuti misolo ya dollards 330.000 epai ya bakolo ya ba société iye etangemi awa te :
- Kosepelisa batu ba logwa na mosala na misolo ya dollards 32000 kuna o ndako ya misala ya gustave boloko, oyo azalaki molobeli wa kala ya Kikaya Bin karubi oyo wapi azali lelo na ministère oyo atali o ndako ya mosalaye kabila.

Bato oyo tuku minei mosusu nase ya mokama bakengeki lisusu lokola banongi ba ekolo ya RDC, ba zwaki lisusu lifuta mpe mbano koleka ya ba administrateurs mpe batelemeli ya ba société 15 oyo ba mbongo etangemi awa te.

Botabwisi mosolo bosalemaki makasi koleka o mubu ya 2014 na lisungi enama moko ya RDC. Société Feronia JCA limited (SARL) esalemaki na RDC o sanza ya mibale ya mobu ya 2014 kolandisama na mibeko ya société eye ekangemaki na 20% na ndeko Kikaya Bin karubi. Société eye lapolo nayango ekomaki soko moke te o kati ya mikanda mitali misolo ya feronia Inc mpe ezali lokola ezwamaki mpeza mokumba ya bobateli te, okati ya société. Nzoka nde, na sanza ya libwa 2014, toloba te sanza sambo sima ya bokelami ; société eye ezwaki déjà nyongo 28 millions mpona kozongisa mikolo mikuse.

Ndakisa société FISL mpe feronia JCA Ltd kinshasa), ba futamaki na misolo ya 23 millions ya ba dollars mpo na tina ét bakokisaki kofuta nyongo sima ya mikol mikuse. Lokola ba lapolo ya masolo mpo na soociété Feronia JCA limited SARL emonanaki kati ya mikanda ya mosala ya ekolo RDC mpona mibu 2014 ekokaki lisusu koyaba te soki nan inde adefaki mosolo ya dollars 2 millions mpe na nani nde akokaki kopesa nyongo 23 millions mpe eyabanaki lisusu te mosolo nini société esalaki.

Na kati yaba lapolo ya mosolo elakisami ya solo basali ya makasi mosolo ya 5 millions dollars pamba nde société o sanza ya libwa mobu ya 2014; elakisi ya solo été mosolo penene ya 23 millions nd'ébandaki kobima na motindo moko to mosusu na kati ya sanza ya mibale 2014 na kati ya société. Ezala société Feronia JCA Limited, soki nde misala na yango nyoso miye mipesaka mosolo mikomami te, na kati ya ba lapolo ya 2014, epai ya société Feronia.

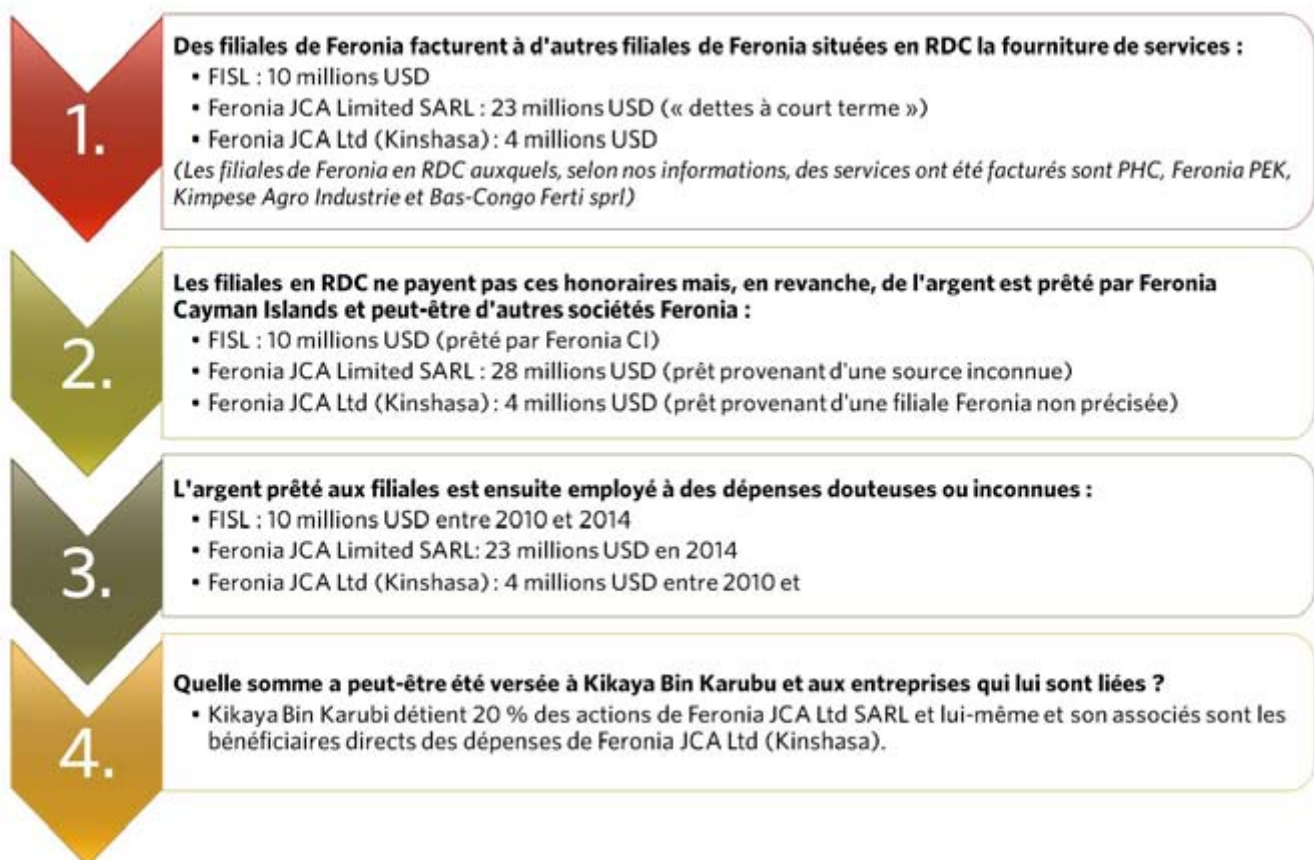
Na yango, Osonza ya zomi na mibale ya mobu 2014, Société Feronia JCA Limited SARL andimaki kosala esika moko na société Feronia ya RDC oyo ekelamaki uto mobu 2014.

Société iye ibale, ezalaki na makanisi ya mosala pene na ndenge moko. Na ntango société oyo mibale ezalaki esika moko, ndeko ya Kikaya Bin Karubi atikaki misala mya ye na maboko ya société Feronia JCA Limited SARL. Na libaku yango, esalemi été société Feronia RDC, oyo ezuamiki mobimba na société Feronia CI, azwaki ba nyongo nyoso ya misolo ya 27 millions USD.

Na nyoso, elakisi été mosolo loleka 40 millions USD ekokaki kobima epai ya FISL, mpo na misala mizangi ntina mya binama ya société Feronia okati ya mobu 2015.

Kaka na kati ya ngonga wana, to mbula ina, société Feronia azwuki lifuta ya mosolo penepene ya 66 millions de dollars USA, kouta na CDC mpe L'AAF, na mosolo moye nde mokokaki kosunga baimboka. Ba IFD lokola batelemeli ya litomba mpe bapesi mosola ya litomba ya feronia, bakoki kolakisa na polele na bato nyoso yamosala ya ndako ya mosale na bitando na bango. bakoki lisusu kolakisa polele lolenge ya bosaleli masolo mpe biloko ya mosala na litando nyoso.

Bilili 6. Système honoraires de services-prêts de Feronia

3. Feronia na barnabe kikaya bin karubi

Barnaté kikaya bin karubi ye azali mopesi toli ya tata mokonzi wa ekolo congo democratique , joseph kabila mpe azali moko ya bato ya motuya ya ndako ya mokonzi ya mboka . azali lisusu moko ya bakeli ya PPRD, eteni ya kabila kikaya bin karubi azalaki liboso molobeli ya ekolo congo domocratique omboka rayaume uni kombada sanga yamitano mwa 2009 kino suka ya mbula 214, liboso ya botinda ni omokili ya baya , azalaki mokomi mosungi ya micanda ya kabila mpe lisusu mokozi mompanzi sango ya mboka ampo azalaki lisusu moko ya moko ya basali feronia mpe ye azalaki moko ya baye bazali na ngbende ya lingomba feronia kino mobu 2014, nakati ya yikoyiki liboso mwa 2009 eyebisami na Wikileaks, molobeli to motel- emeli mwa etuka ya lisanga ya Amerika (USA) omboka royaume uni William J. Garvelink apesaki ndimbola ya masolo naye na kikaya Bin Karubi oyo azalaki mpe molobeli ya mboka congodemocratike omboka rayaume uni.

Garvelink akomi « makebisi ya bozangi makasi ya boboi mpe koboya ma pete nyosoya bosali malamumu ya misala na ndakoya bosali mibeko emomisi malamumu atako etumani te likolo ya lolenge ya bosali bomomesano politike ya boi bosomi ya mboka Kinshasa ata ko mingi na bango bolingaka koloba polele na mituna ».

Mwa sanza ya mwambi omobu mwa 2016, tala mokonzi ya mboka, Kabila atindaki Kikaya Bin Karubi omobembo ya boyokani omboka Washington mpo ya kosenga na bakonzi ba mboka Amerika bolimbisi ya bitumbu na bako basali politiki ya motuya boye bazali politiki ya motuya boye bazali kosala nyoso mpoke Kabila abakisa to aumela na Bakonzi.

Poya bobesi elonga ya Feronia oyo ezangi basosoli Kikaya Bin Karubi ye moko azalaki na ndambo ya masolo ya bosangisi ya 20% na kati ya Feronia JCA moko etimi ya esanga ebengami iles de caimans oyo Feronia asalelaki mpo ya bosombi misala ya PHC ya Unilever omobu mwa 2009 nakati ya boyokani nazando nabango, Feronia Inc azwi ndambo ya misala ya kikaya bin Karubi na kati ya Feronia JCA na kati ya bokalambisa

Ba société IFD,nde basali ya minene mpe bapesi mosolo na société Feronia.

Naliyebisi ya mwa sanza ya mwambi omibu 2015, ndako ya misala na kombo ya CDC pe baboi feronia ebelelaki naboboi nyoso oyo etali binzangi kogala na mokolo pe baboi kanyaka na oyo etali boyokani na feronia na kikaya bin kambi et mpe nyoso oyo etali misala ya kambi ezalaki to esmbalamaki na feronia nalolenge ya bamitindo oyo eponamaki »

Nasima lisusu, sango epesamaki na lapolo ya mikanda ya mosala, mpoya ba komi lapolo ekokalamaki lisusu misala oyo ezalaki kosalema kati na feronia mpe kikaya bin karubi oyo esalemaki sima ya mbula 2012 oyo 50% ya feronia ezalaki ya CDC mpe na AAF.

Ndako monene na kombo ya building royal ezali boko ndako etondi na biteni ebele ya kofanda mpe kolala eyebani mingi na esika ya gombe na kinshasa etongamaka na mbula 1950 kolaka ezalaka etuluka ya masanga yabamboka (nations unis) omboka congo democratique bafiteli natalo elongobaani

Oyo ezali kopesa mayele, ezali bodefi masolo 27 millions USD nanzila ya feronia JCA limited SARL, mpe bozangi ndimbola na ndako ya mosala to 20% ya misala edimamaki na kikaya bin karubi na lapolo ya feronia inc. Ndakisa misusu ya bakoseni polele epesami nakati ya lapolo etali misolo ya 2013 ya feronia JCA ltd (kinshasa) ya bofuti ndako ya 140.000 USD poya eteni moko ya ndako na kinshasa oyo ezali ndako ya kikaya bin karubi oyo ekokaki kofutama na mwandambo mike ya talo ena bofuti mbongo wana elobelamakite nakati ya mayebisa ya lapolo ya feronia bamasolo oyo esanga koyebisama oyo etali kikaya bin karubi ezali kosenga na komituna été soki ye azalaki nakati ya mabombami ya bofuti misolo ya misala ya FISL natango azalaki nakati molobeli ya congo na londre(grande bretagne) bamonisi mosusu ya motuya ya motango ya mosolo ya feeronia ezali nalitomba mpoya kolakisa solosolo bokotisi mbongo oyo esalemi na kikaya bin karubi to na nzela ya moko moto ya libota to pe mosangisi naye.

Nini elingi mangomba ya mboka (communauté)

Na oyo etali masolo oyo tozalaki nayango na bamangomba ya biteni misatu ya mosolo emonisi été mangomba nakoyokana lisanga:

- Banani été mabele na bango ezwami nandenge elongobani te na feronia (mpe baye baleka liboso lokola lever na lord leverhulme) oleka mibu kama moko (100 ans) ata lifuti mokote mpoya mangomba ya bamboka mpe lisusu na kati ya boyokani na masolo na bango (feronia mpe masanga na bango lokola : PL2 mpe leverhulme) été ba masini ya balmbi mbila nyoso oyo bango batonga ememela bango lifuti ya malamumu te nzoka nde nabozwi bambila ya bamboka mpe zamba na bango ndenge lisusu yakobika malamumu ezali te mpona masanga ya bambokampo kaka bamboka nyoso basala na ba plantations to bilanga ya mbila na motindo ya ba nyama
- Lisusu bozangi bosembo na kati ya etuka bakengeli ndako ya misala na nkombo ya GI (gardes industrielles) bazali lokangakanga baimboka mpo bazui mwa ndambo muke yambuma ya mbila mpo ya boleyi. Ndenge ya boleki ndelo oyo elakisi bozangi botosi ya baimboka oyo oyo elakisi ndenge ya koboma batu, elakisi polele ndenge nini mabele mpe nkita yabaimboka eibami na ndako mosala Feronia. Likambo ya sika oyo euti kosalema, nasanza ya zomi na mobu 2014, ba polisi na baimboka Lokutu mpe ya Yambi enene bandongbanaki mikolo misatu likolo ya bokangi bayi mboka minei na bakengeli ndako ya misala ya Feronia mpo ya mpo bazui nto baibi mbuma ya mbila. Nakati ya komeka bozwi to bosengi na ndako ya ya ya misala ya Feronia, baimboka basengi:
- Bozongisi bosembo;
- Bofuti mbongo ya misala nyoso ya makasi oyo basala, na bofandi na mabele ya bango, bobesi ba mbila na bango ya mpe bazui ba mbongo nyoso oyo bazanga kozwa;
- Botongi ba biteyelo ,ndako ya lisalisi, banzila, bopesi mwinda...
- Kimia ya basaleli zamba mpe bolni biloko na mabele na bango ndenge balingi...

Baimboka batelemeli mingi koloba été bazongisi misala nyoso ya Feronia ekosalema malamumu soki Feronia andimi kozua baimboka lokola bakolo mboka mpe bakolo mabele mpe nzamba oyo bango bazali kosalela mpe baimboka balobi lisusu été bango moko bayebi ndenge nini Feronia ekoki kosalela babele mpe zamba na bango, na ndenge ete-boyokani nyoso kati na Feronia mpe baimboka ekoka kosalema na ndenge ya malamumu mpoya yambo nyioso (Feronia mpe baimboka). Tii sik'oyo Feronia ayebisi na bai mboka bayebiete bazwa ata lifuti moko te mpo mabele mpe zamba na bango na oyo etali misala ya Feronia bazua na misala na bango, mpe boni misolo 118 millions USD, oyo epesamaka na Feronia na nzela ya IFD esaleelaki.

Feronia mpe IFD bakolo misala basengeli koyanola na bosenga ya baimboka oyo batungisami mikolo mingi nabozongisi mabele na bango mpe bofuti mosolo na basala na mabele nabango

Feronia IFD obakolo misala basengeli koyanola na bosenga ya Ba IFD mpe gouvernement ya mboka lisanga baluka kotala ntina ezali na bokeseni ya makasi oyo emonisi te Feronia emi kotisi na misala na lolenge elongobani te na ndenge yabosengi ya CDC na bakolo mosusu yaba IFD oyo bango mpe bakoki kozala nakozanga kotosa mibeko na mboka oyo epesamaki na Feronia mpe naba IFD misusu.

Opinion

In our opinion, the consolidated financial statements present fairly, in all material respects, the financial position of Feronia Inc. and its subsidiaries as at December 31, 2014 and December 31, 2013 and their financial performance and their cash flows for the years then ended in accordance with International Financial Reporting Standards.

(Signed) "PricewaterhouseCoopers LLP"

Chartered Professional Accountants, Licensed Public Accountants

PriceWaterhouseCoopers, ye azali moko mobimisi to mozwi mbongo libanda ya mikili mpo ya misala ya zamba mpo ya etuka ya Afrika, abandaki na mobu 2011, motelemeli misala ya botali bopolo ya mbula nyioso ya ndako ya misala ya Feronia Inc. Lisusu ndako maye ma Kinshasa ezuki lifuti mpo ya bolandi ndenge ya basali mosala ya Feronia JCA LTD(kinshasa).

Atako makambo mabe oyo efundi Feronia na kozangi kopesa lisasi malamuru na basali mpe nabaimboka mpe balakisi polele oyo esangisi ye na Kikaya Bin Karubi etalisanaki na ba IFD na kati ya lapolo ya nsaza ya motoba na mobu 2015, CDC mpe AAF bakembisi lisusu kozala kati ya lisanga nabobakisi misolo na Feronia. Lisusu ,lingomba lisusu ya sika nakombo ya IFD ya mboka Pays-Bas,Allemagne mpe Belgique epesi na PHC enama moko na Feronia ,to pesi misolo na ndenge yako bakisa na oyo elengelamaki na motango ya 49millions USD na suka ya mbula 2015.

Ba IFD yango edimaki kolakisa bolandi ndenge nini misala yayambo yakopesa misolo na Feronia, mpe ekokaki koyebisa nini esengami mpo naimboka mpe nako koyeba napene bosangisi ya Feronia na Kikaya Bin Karubi. Ba IFD basali batelemeli to bakambi mpo na mboka na bango. CDC ndakisa ezali moko ya lisanga ya tobwa ya mangoba ya mokili mobimba mpe motelemeli liboso ya ndako ya bokeli mibeko ya bai mboka ya Angleterre (Britannique). Na yango epesameli na batelemi ya DFID mpe na ndako ya bokeli mibeko ya mboka Angleterre na kofungola bolukiluki na bosindo mpe ya polele likolo ya misala ya Feronia. Bolukiluki lolenge ya bolandani epesameli mpe na bituka misusu ya ba IFD ba oyo bapesaka misolo na bango na Feronia.

Ba IFD bazali lisusu na batelemeli mpo ya biyano na bosengi ya ba masanga ya ba imboka na tina ya kosongisa biteni ya mbonga ya bango mpe bokaboli oyo etali bozui na lolenge elongobani te na mabele mpe zamba na bango obanda mibu 1911 mpe kino kalakala bazali misala ya makasi na ndenge ya bonyama mpe na bosongisi kotosa likolo ya bilanga ya mbila ya Feronia.

mosololo ya batelemeli mangoba ya bai mboka ya biteni misato ya bilanga ya mbila ya feronia o mboka Kampala (Ouganda), na sanza ya zomi mobu 2015. Na malomba ya suka ba telemeli ya masanga misanto balobi boye «mosolo oyo epesamaki na Feronia mpo ya bolamu ya masanga ya ba baimboka ya basali ekomelaki bango te».

Les organisations suivantes ont collaboré à la production de ce rapport: RIAO-RDC, Africa Europe Faith & Justice Network, Entraide et Fraternité, GRAIN, SOS Faim, UMOYA, urgewald, War on Want, et World Rainforest Movement.

Remerciements particuliers à CCFD, Finance Uncovered, REBAC, IUF, AFJN et A4ID pour leur soutien.